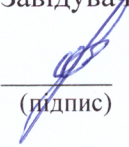

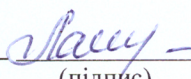
Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та
адміністрування
Кафедра менеджменту та адміністрування

РОБОЧА ПРОГРАМА
Децентралізація та розвиток територіальних громад

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

 О.М. Руденко
(підпис) (прізвище та ініціали)

« 26 » серпня 2025 р.

Розробник (-и): к.держ.упр., доцент Лашук О.С.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання) (підпис)

Робочу програму навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри менеджменту та адміністрування

Протокол від «26» серпня 2025р. №12

Узгоджено з гарантом освітньої програми: Н.В. Шахун
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну.

Тип дисципліни	обов'язкова
Мова викладання	українська
Рік навчання та семестр	4 рік, 8 семестр ОПП «Аналітика суспільно-політичних процесів»
Викладач (-і)	Лашук Оксана Сергіївна, к.держ.упр.
Профайл викладача (-ів)	https://pumo.stu.cn.ua/wp-content/uploads/2023/01/profil-vykladacha_lashuk.pdf
Контакти викладача	+380934352044 kcyu1711@stu.cn.ua

2. Анотація курсу. Навчальна дисципліна є обов'язковою для вивчення здобувачами освітньої програми «Аналітика суспільно-політичних процесів», адже знання щодо практичних механізмів та досвіду реалізації децентралізації влади це, в першу чергу, професійна діяльність працівників державних органів із виконання завдань і функцій держави. Саме здобувачі як один із напрямів застосування отриманих знань та компетенцій в процесі провадження професійної діяльності, в майбутньому обирають посаду в органах публічного управління.

Дисципліна враховує філософію змін системи місцевого самоврядування в Україні, роль різних владних інституцій у цьому процесі в умовах децентралізації повноважень. Курс є практико орієнтованим, тому слухачі матимуть можливість перевірити набуті знання у процесі реалізації концепції децентралізації, її законодавчої бази та механізмів підвищення ефективності місцевого самоврядування.

3. Мета та завдання курсу. Мета навчальної дисципліни – формування у здобувачів сучасного мислення, спеціальних знань, прикладних умінь та компетенції щодо соціальної природи публічної влади, розуміння процесу децентралізації влади та розвитку територіальної громади.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Децентралізація та розвиток територіальних громад» є:

- надати здобувачам знання з теоретичних, правових та організаційних засад децентралізаційних процесів та інституційного розвитку місцевого самоврядування в Україні та зарубіжних країнах;
- розкрити основні ознаки децентралізованої моделі управління на місцевому рівні;
- сформувати у здобувачів вміння щодо визначення основних переваг/позитивних наслідків, а також проблем та ризиків децентралізації владних повноважень на різних рівнях управління;
- сформувати у здобувачів систематизовані знання про основні організаційно-правові механізми та технології управління на локальному рівні;
- сформувати вміння та навички щодо забезпечення збалансування інтересів самоврядування та державної влади на місцевому рівні в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду;
- сформувати систематизовані знання щодо чинників розвитку місцевого самоврядування.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти (ЗВО) має набути або розширити наступні: загальні (ЗК) та спеціальні (фахові) (СК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

ЗК6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК15. Здатність використовувати в професійній діяльності філософське знання для визначення стратегій і якісних характеристик перетворень в соціумі та політикумі.

СК16. Здатність використовувати соціогуманітарні технології для аналізу і прогнозування суспільно-політичних процесів на місцевому, регіональному та глобальному рівні.

СК17. Здатність визначати та формулювати ключові проблеми, пов'язані з розвитком об'єднаних територіальних громад, критично мислити при обґрунтуванні, прийнятті рішень та реалізації програм їх розвитку.

4. Результати навчання.

Під час вивчення дисципліни ЗВО має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання (ПРН), передбачені освітньою програмою:

ПРН12. Вміти викладати власні міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано.

ПРН21. Вміти виконувати експертні, дорадчі й консультативні функції при аналізі та прогнозуванні суспільно-політичних процесів на місцевому, регіональному і глобальному рівні.

ПРН22. Мати навички розробляти аналітичні документи, рекомендації та стратегії діяльності для суб'єктів суспільно-політичних процесів: політиків, об'єднаних територіальних громад, неурядових громадських організацій тощо.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати:

- нормативно-правові засади реформування місцевого самоврядування в умовах децентралізації повноважень;
- структуру та зміст децентралізаційних процесів;
- сутність та особливості імплементації Європейської хартії місцевого самоврядування в Україні;
- чинники розвитку місцевого самоврядування та процеси добровільного об'єднання територіальних громад;
- специфіку реалізації місцевого самоврядування в умовах об'єднаних територіальних громад;
- основні принципи та засоби організації діяльності елементів системи місцевого самоврядування в умовах об'єднаних територіальних громад;
- сучасні світові та вітчизняні підходи до управління розвитком системи місцевого самоврядування;

вміти:

- демонструвати знання щодо сутності та напрямів державної політики у сфері місцевого самоврядування;
- аналізувати переваги та наслідки децентралізації для здійснення реформ на місцевому рівні;
- формулювати практичні рекомендації місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування щодо організації ефективної діяльності органів місцевого самоврядування в умовах об'єднаних територіальних громад та відповідного світового досвіду;
- розробляти на підставі вивчення стану системи місцевого самоврядування конкретних населених пунктів пропозиції щодо його реформування.

5. Пререквізити. Передумовою для вивчення дисципліни є базові знання з дисциплін «Сучасні політичні технології та виборчий процес», «Політична філософія», «Соціальна філософія».

6. Обсяг курсу. Зазначте загальну кількість кредитів, кількість занять та годин самостійної роботи.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	28
Практичні заняття	22
Самостійна робота	100
Всього кредитів – <i>вказати кількість кредитів</i>	5 (150)

У процесі навчання здобувачі отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота здобувачів. Усі види занять розроблені відповідно до кредитно-модульної системи організації освітнього процесу.

7. Тематика курсу.

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи децентралізації влади в Україні

Тема 1. Передумови децентралізації влади в Україні

Децентралізація владних повноважень: сутність та поняття. Види та форми децентралізації. Законодавчі та нормативно-правові засади здійснення державної політики у сфері місцевого самоврядування. Переваги та наслідки децентралізації владних повноважень.

Тема 2. Децентралізація як процес розширення і зміцнення прав та повноважень адміністративно-територіальних одиниць

Передумови об'єднання територіальних громад в умовах децентралізації. Повноваження територіальної громади та утворюваних нею органів. Основні засади взаємодії місцевих органів влади. Часові терміни у послідовному формуванні та створенні об'єднаних територіальних громад. Організація та функціонування системи місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади. Принципи організації системи місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади.

Тема 3. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень

Реформування місцевого самоврядування та системи територіальної організації влади в Україні в умовах реалізації реформи «децентралізації». Мета, напрями та механізми формування ефективного місцевого самоврядування в Україні. Розподіл повноважень між центральними, місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, а також в системі місцевого самоврядування.

Тема 4. Бюджетна децентралізація

Сутність бюджетної децентралізації як економічної категорії. Переваги та позитивні наслідки бюджетної децентралізації. Головні завдання, які будуть реалізовані в рамках бюджетної децентралізації. Вплив фінансової децентралізації на організацію місцевого самоврядування. Ризики і небезпеки децентралізації. Сутність реформи бюджетної децентралізації в Україні. Вплив бюджетної децентралізації на фінансове забезпечення територіальних громад.

Тема 5. Децентралізація публічної влади: світовий досвід та перспективи України

Зарубіжний досвід організації місцевого самоврядування. Становлення й розвиток місцевого самоврядування в незалежній Україні. Конституційне регулювання місцевого самоврядування в європейських країнах. Європейські стандарти місцевого самоврядування в документах Ради Європи. Тенденції децентралізації управління в Україні та зарубіжних країнах: порівняльний аналіз.

Змістовий модуль 2. Механізми управління розвитком територіальної громади в умовах децентралізації

Тема 6. Теоретичні основи управління розвитком територіальної громади

Методологія дослідження управління розвитком територіальної громади. Нормативно-правові засади управління розвитком територіальної громади. Основні концепції управління розвитком територіальної громади. Управління соціально-економічним розвитком територіальної громади як об'єкт наукового дослідження. Типи синергетичних досліджень управління розвитком територіальної громади.

Тема 7. Механізм управління розвитком територіальної громади

Сучасні тенденції управління розвитком територіальної громади. Суб'єкто-об'єктні характеристики управління розвитком територіальної громади. Організаційно-функціональний

аналіз управління розвитком територіальної громади. Роль органів місцевого самоврядування в управлінні розвитком територіальної громади.

Тема 8. Форми діяльності територіальних громад в Україні

Специфіка форм діяльності територіальних громад. Залежність форм діяльності територіальних громад від місцевого самоврядування та волевиявлення громадян. Форми безпосереднього волевиявлення громадян. Місцеві референдуми як форми безпосередньої демократії в органах місцевого самоврядування. Принципи проведення місцевих референдумів. Роль Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" у виробленні функцій територіальних громад. Функції територіальних громад. Функції представницьких органів місцевого самоврядування.

Змістовий модуль 3. Практичні механізми управління розвитком територіальної громади в умовах децентралізації

Тема 9. Сталий розвиток територіальної громади

Ресурсне забезпечення розвитку територіальної громади. Принципи сталого розвитку. Особливості впровадження теорії сталого розвитку в міських та сільських громадах. Інформаційний супровід сталого розвитку територіальних громад. Управління розвитком територіальної громади в контексті мережевого підходу. Гарантії захисту прав територіальної громади. Інноваційна складова сталого розвитку територіальної громади.

Тема 10. Удосконалення державного управління розвитком територіальної громади

Інституалізація соціально-економічного розвитку територіальної громади. Удосконалення ресурсного забезпечення розвитку територіальної громади. Інноваційне середовище в управлінні соціально-економічним та гуманітарним розвитком територіальної громади. Оцінка ефективності інноваційних технологій управління розвитком територіальної громади. Проблеми вдосконалення нормативно-правової бази управління розвитком

Тематика лекційних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Передумови децентралізації влади в Україні	2
2	Децентралізація як процес розширення і зміцнення прав та повноважень адміністративно-територіальних одиниць	2
3	Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень	4
4	Бюджетна децентралізація	4
5	Децентралізація публічної влади: світовий досвід та перспективи України	2
6	Теоретичні основи управління розвитком територіальної громади	4
7	Механізм управління розвитком територіальної громади	2
8	Форми діяльності територіальних громад в Україні	2
9	Сталий розвиток територіальної громади	4
10	Удосконалення державного управління розвитком територіальної громади	2
Разом		28

Тематика практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Передумови децентралізації влади в Україні	2
2	Децентралізація як процес розширення і зміцнення прав та повноважень адміністративно-територіальних одиниць	2
3	Міське самоврядування в умовах децентралізації повноважень	2
4	Бюджетна децентралізація	2
5	Децентралізація публічної влади: світовий досвід та перспективи України	2
6	Теоретичні основи управління розвитком територіальної громади	2
7	Механізм управління розвитком територіальної громади	2
8	Форми діяльності територіальних громад в Україні	2
9	Сталий розвиток територіальної громади	4
10	Удосконалення державного управління розвитком територіальної громади	2
Разом		22

Тематика самостійної роботи

№	Назва теми	Кількість годин
1	Передумови децентралізації влади в Україні	10
2	Децентралізація як процес розширення і зміцнення прав та повноважень адміністративно-територіальних одиниць	10
3	Міське самоврядування в умовах децентралізації повноважень	8
4	Бюджетна децентралізація	10
5	Децентралізація публічної влади: світовий досвід та перспективи України	8
6	Європейська хартія місцевого самоврядування – ключовий орієнтир на шляху децентралізації та реформування місцевого самоврядування	8
7	Теоретичні основи управління розвитком територіальної громади	10
8	Механізм управління розвитком територіальної громади	8
9	Форми діяльності територіальних громад в Україні	8
10	Сталий розвиток територіальної громади	10
11	Удосконалення державного управління розвитком територіальної громади	10
Разом		100

8. Система оцінювання та вимоги.

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання знань ЗВО здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у національну шкалу (шкалу Університету) та шкалу ECTS, відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету “Чернігівська політехніка”» https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-potochne-ta-pidsumkove-oczinuvannya-znan-zdobuvachiv-vo.pdf. Система оцінювання знань з навчальної дисципліни включає поточний та семестровий контроль знань. ЗВО може набрати до 75% (75 балів) підсумкової оцінки за виконання протягом семестру всіх видів робіт і до 25% (25 балів) підсумкової оцінки на екзамені, які сумуються в загальну оцінку за курс. Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із здобувачами вищої освіти під час лекцій, семінарських занять, усного та письмового опитувань здобувачів вищої освіти, оцінювання результатів неформальної освіти та виконання самостійної роботи. Семестровий контроль проводиться у формі екзамену відповідно до графіку навчального процесу згідно затвердженого розкладу. Для складання існують білети. Білети складаються з трьох питань (1 та 2 теоретичні питання – до 8,5 балів, 3 теоретичне питання – до 8 балів). У 7-8,5 (7-8) балів оцінюється відповідь на питання, яка є повною, її зміст відповідає сутності поставленого питання, (допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки). 5-6 балів – відповідь правильна, послідовна, логічна, але ЗВО допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу; 3-4 бали ЗВО володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення; 1-2 бали ЗВО виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу; відповідь не розкриває поставлених запитань чи завдань; допускає грубі помилки; 0 балів – ставиться коли відповідь на питання є повністю неправильною. Оцінювання успішності ЗВО під час семестрового контролю вноситься у відомість успішності та навчальну картку здобувача вищої освіти в автоматизованій системі управління – АСУ «ВНЗ».
Семінарські (практичні) заняття	Усне опитування включає в себе опитування за будь-яким питанням, винесеним на семінарське заняття (за вибором викладача), відповідь на питання інших ЗВО, відповідь на питання для повторення (з тем, що було вивчено раніше). Максимальна кількість балів може бути виставлена ЗВО, підготовленим до відповідей на усі питання теми, включаючи питання винесені на самостійне опрацювання. За кожне виконане завдання здобувач вищої освіти отримує певну кількість балів з урахуванням максимальної кількості балів. Здобувач вищої освіти за роботу на семінарських заняттях змістовних модулів може отримати до 7 (6) балів. Складові частини оцінки: відповідь на питання (виконання індивідуальних завдань) – до 5 бали; запитання – до 2 (1) балів. Загальна максимальна кількість балів за семінарські заняття – 75.

	Оцінюючи відповідь ЗВО, викладач керується такими критеріями, як: 5 балів – повне, послідовне та обґрунтоване викладення матеріалу. Відповідь свідчить про глибоке розуміння питання та його зв'язок з іншими темами та питаннями. 3-4 бали – ЗВО дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач відповідає не чітко. 2 бали – ЗВО виявляє знання і розуміння основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає суттєві помилки і усвідомлює їх тільки після повторної вказівки викладача. Викладає матеріал не послідовно. Відповіді на уточнюючі запитання дає не одразу, не впевнено та не чітко. На додаткові питання викладача не відповідає, або відповідає дуже поверхово. 1 бал – ЗВО намагається відтворити зміст матеріалу, однак взагалі не розуміє його змісту. 0 балів отримує ЗВО, який відмовляється відповідати на запитання.
Умови допуску до підсумкового контролю	До підсумкового семестрового контролю допускаються ЗВО, які виконали всі обов'язкові види робіт та мають підсумкову оцінку від 35 балів і більше. У випадку, якщо ЗВО протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою навчальної дисципліни всіх видів навчальної роботи, має більше 30% пропусків навчальних занять (без поважних причин) від загального обсягу аудиторних годин відповідної навчальної дисципліни або не набрав мінімально необхідну кількість балів (тобто кількість балів, яка сумарно з максимально можливою кількістю балів, які ЗВО може отримати під час семестрового контролю не дозволить отримати підсумкову оцінку «задовільно – Е, 60 балів»), (35 балів), то він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість. На ліквідацію академічної заборгованості виноситься весь обсяг теоретичного матеріалу, що передбачений робочою програмою навчальної дисципліни. Академічна заборгованість повинна бути ліквідована до атестації здобувача вищої освіти, а у випадку коли заборгованість виникла з дисципліни, знання, уміння та навички з якої, відповідно до структурно-логічної схеми підготовки фахівця, потрібні для вивчення навчальних дисциплін наступного семестру, то така заборгованість повинна бути ліквідована до початку нового семестру. Академічна заборгованість ліквідується здобувачами вищої освіти протягом наступних семестрів згідно з розкладами ліквідації академзаборгованості, що затверджуються директором ННІ за поданням відповідних кафедр. Результати ліквідації академзаборгованості відображаються в ліквідаційній відомості успішності.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
<i>Змістовий модуль 1. Теоретичні основи децентралізації влади в Україні</i>		0...35
1	Передумови децентралізації влади в Україні	0...7
2	Децентралізація як процес розширення і зміцнення прав та повноважень адміністративно-територіальних одиниць	0...7
3	Міське самоврядування в умовах децентралізації повноважень	0...7
4	Бюджетна децентралізація	0...7
5	Децентралізація публічної влади: світовий досвід та перспективи України	0...7
<i>Змістовий модуль 2. Механізми управління розвитком територіальної громади в умовах децентралізації</i>		0...21
6	Теоретичні основи управління розвитком територіальної громади	0...7
7	Механізм управління розвитком територіальної громади	0...7
8	Форми діяльності територіальних громад в Україні	0...7
<i>Змістовий модуль 3. Практичні механізми управління розвитком територіальної громади в умовах децентралізації</i>		0...19
9/1	Сталий розвиток територіальної громади	0...6
9/2	Сталий розвиток територіальної громади	0...6
10	Удосконалення державного управління розвитком територіальної громади	0...7
Усього поточний і проміжний модульний контроль		0...75
Семестровий контроль (екзамен)		0...25
Разом		0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90-100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)	задовільно	
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

9. Обладнання та програмне забезпечення. Для проведення лекційних та семінарських (практичних) занять можуть використовуватися мультимедійний проектор, ноутбук, система відеоконференцв'язку Microsoft Teams (для дистанційного або змішаного навчання), навчальна платформа Moodle.

10. Політики курсу. Обов'язкова активна участь в обговоренні проблемних питань, участь у всіх видах контролю. У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані лабораторні роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (35), він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому [«Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання екзамену всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний екзамен складається з двома теоретичними та одним практичним питаннями.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до [«Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача, задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Політика користування ноутбуками / смартфонами

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних та практичних занять, так як дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час занять та під час проведення підсумкового контролю (за виключенням проходження тестового контролю в системі Moodle).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачам вищої освіти курсу можуть нараховуватися додаткові бали – до 10 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проектах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях, винаходи, патенти, авторські свідоцтва за напрямками курсу.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу (принципи описані у Кодексі академічної доброчесності Національного університету «Чернігівська політехніка» за посиланням: <https://www.stu.cn.ua/staticpages/akadem-dobrochesnist/>). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти за даною спеціальністю з освітніх компонент, спрямованих на отримання компетентностей з курсу, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення «Порядок визначення академічної різниці та

перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»» шляхом співставлення отриманих програмних результатів навчання та компетентностей. У випадку проходження подібного курсу з інших спеціальностей перезараховані можуть бути лише теми, зазначені в курсі відповідно до змістових модулів.

11. Рекомендована література.

1. Лашук О.С. Теоретико-методичні засади формування механізмів державного управління розвитком регіонів в контексті децентралізації владних повноважень в Україні. *Особливості діяльності місцевих органів публічного управління в умовах реформатування владних повноважень : монографія*. За заг. ред. д-ра економ. наук, проф. Бутка М.П. Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2020. С. 158-177.
2. Derhaliuk Marta, Popelo Olha, Tulchynska Svitlana, Lashuk Oksana, Khanin Semen. (2021). The System Approach to the Organizational and Economic Mechanism of the Innovation Processes Activation of Regional Economic Systems. *Studies of Applied Economics*. 16, 600-609. Scopus
3. Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу : аналіт. доп. / [Жаліло Я. А., Шевченко О. В., Романова В. В. та ін.]; за наук. ред. Я. А. Жаліла. Київ: НІСД, 2019. 192 с.
4. Організаційно-правові аспекти місцевого самоврядування в Україні: навчальний посібник / Куйбіда В. С.; Відкр. міжнар. ун-т розв. людини «Україна», Вища шк. політ. лідера. Київ : Ун-т «Україна», 2021. 158 с.
5. Сталий розвиток місцевих громад в умовах децентралізації: монографія / Ортіна Г. В., Сокіл О. Г., Прус Ю. О., Застрожнікова І. В., Єфіменко Л. М. Мелітополь: ФОП Однорог Т. В., 2019. 171 с.
6. Байцар А. Л. Сталий розвиток ГРОМАДИ м. Винники. Монографія. Львів-Винники, 2024. 177 с.
7. Навчальний посібник для підготовки до вивчення вибіркової освітньої компоненти «Децентралізація публічної влади» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей 052 Політологія, 081 Право, 281 Публічне управління та адміністрування. Укладачі: Людмила Горохова, Микола Козловець, Марія Огороднійчук. Житомир: Видавництво ЖДУ імені Івана Франка, 2024. 236 с.
8. Реформа з децентралізації: перехід від добровільного об'єднання територіальних громад до адміністративного укрупнення територіальних громад та районів (посібник щодо розгляду окремих спорів, обумовлених змінами в адміністративно-територіальному устрої України, що відбулися у 2020 році) Рада Європи. 2021. 45 с
9. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 5 лютого 2015 р. № 157-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
10. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 5 лют. 2015 року № 156-VIII. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/156-19>
11. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР (редакція на 01.01.2017 р. підстава 1774-19). URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
12. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 року № 333-р. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

Інформаційні ресурси.

1. Офіційний сайт Верховної ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>
2. Офіційний сайт Всеукраїнської Асоціації органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України». URL: <http://www.auc.org.ua/>
3. Офіційний сайт Інституту громадянського суспільства. URL: <http://www.csi.org.ua/>

4. Офіційний сайт Міністерства розвитку громад та територій України. URL: <https://mindev.gov.ua/>

5. Реформа децентралізації влади в Україні – Децентралізація влади. URL: <http://decentralization.gov.ua>

2. Анотація курсу. Навчальна дисципліна є обов'язковою для вивчення здобувачами освітньої програми «Аналітика суспільно-політичних процесів», адже знання щодо практичних механізмів та досвіду реалізації децентралізації влади це, в першу чергу, професійна діяльність працівників державних органів із виконання завдань і функцій держави. Саме здобувачі як один із напрямів застосування отриманих знань та компетенцій в процесі провадження професійної діяльності, в майбутньому обирають посаду в органах публічного управління.

Дисципліна враховує філософію змін системи місцевого самоврядування в Україні, роль різних владних інституцій у цьому процесі в умовах децентралізації повноважень. Курс є практико орієнтованим, тому слухачі матимуть можливість перевірити набуті знання у процесі реалізації концепції децентралізації, її законодавчої бази та механізмів підвищення ефективності місцевого самоврядування.

3. Мета та завдання курсу. Мета навчальної дисципліни – формування у здобувачів сучасного мислення, спеціальних знань, прикладних умінь та компетенції щодо соціальної природи публічної влади, розуміння процесу децентралізації влади та розвитку територіальної громади.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Децентралізація та розвиток територіальних громад» є:

- надати здобувачам знання з теоретичних, правових та організаційних засад децентралізаційних процесів та інституційного розвитку місцевого самоврядування в Україні та зарубіжних країнах;
- розкрити основні ознаки децентралізованої моделі управління на місцевому рівні;
- сформувати у здобувачів вміння щодо визначення основних переваг/позитивних наслідків, а також проблем та ризиків децентралізації владних повноважень на різних рівнях управління;
- сформувати у здобувачів систематизовані знання про основні організаційно-правові механізми та технології управління на локальному рівні;
- сформувати вміння та навички щодо забезпечення збалансування інтересів самоврядування та державної влади на місцевому рівні в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду;
- сформувати систематизовані знання щодо чинників розвитку місцевого самоврядування.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти (ЗВО) має набути або розширити наступні: загальні (ЗК) та спеціальні (фахові) (СК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

ЗК6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК15. Здатність використовувати в професійній діяльності філософське знання для визначення стратегій і якісних характеристик перетворень в соціумі та політикумі.

СК16. Здатність використовувати соціогуманітарні технології для аналізу і прогнозування суспільно-політичних процесів на місцевому, регіональному та глобальному рівні.

СК.17. Здатність визначати та формулювати ключові проблеми, пов'язані з розвитком об'єднаних територіальних громад, критично мислити при обґрунтуванні, прийнятті рішень та реалізації програм їх розвитку.

4. Результати навчання.

Під час вивчення дисципліни ЗВО має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання (ПРН), передбачені освітньою програмою:

ПРН12. Вміти викладати власні міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано.

ПРН21. Вміти виконувати експертні, дорадчі й консультативні функції при аналізі та прогнозуванні суспільно-політичних процесів на місцевому, регіональному і глобальному рівні.

ПРН22. Мати навички розробляти аналітичні документи, рекомендації та стратегії діяльності для суб'єктів суспільно-політичних процесів: політиків, об'єднаних територіальних громад, неурядових громадських організацій тощо.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати:

- нормативно-правові засади реформування місцевого самоврядування в умовах децентралізації повноважень;
- структуру та зміст децентралізаційних процесів;
- сутність та особливості імплементації Європейської хартії місцевого самоврядування в Україні;
- чинники розвитку місцевого самоврядування та процеси добровільного об'єднання територіальних громад;
- специфіку реалізації місцевого самоврядування в умовах об'єднаних територіальних громад;
- основні принципи та засоби організації діяльності елементів системи місцевого самоврядування в умовах об'єднаних територіальних громад;
- сучасні світові та вітчизняні підходи до управління розвитком системи місцевого самоврядування;

вміти:

- демонструвати знання щодо сутності та напрямів державної політики у сфері місцевого самоврядування;
- аналізувати переваги та наслідки децентралізації для здійснення реформ на місцевому рівні;
- формулювати практичні рекомендації місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування щодо організації ефективної діяльності органів місцевого самоврядування в умовах об'єднаних територіальних громад та відповідного світового досвіду;
- розробляти на підставі вивчення стану системи місцевого самоврядування конкретних населених пунктів пропозиції щодо його реформування.

5. Пререквізити. Передумовою для вивчення дисципліни є базові знання з дисциплін «Сучасні політичні технології та виборчий процес», «Політична філософія», «Соціальна філософія».

6. Обсяг курсу. Зазначте загальну кількість кредитів, кількість занять та годин самостійної роботи.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	28
Практичні заняття	22
Самостійна робота	100

У процесі навчання здобувачі отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота здобувачів. Усі види занять розроблені відповідно до кредитно-модульної системи організації освітнього процесу.

7. Тематика курсу.

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи децентралізації влади в Україні

Тема 1. Передумови децентралізації влади в Україні

Децентралізація владних повноважень: сутність та поняття. Види та форми децентралізації. Законодавчі та нормативно-правові засади здійснення державної політики у сфері місцевого самоврядування. Переваги та наслідки децентралізації владних повноважень.

Тема 2. Децентралізація як процес розширення і зміцнення прав та повноважень адміністративно-територіальних одиниць

Передумови об'єднання територіальних громад в умовах децентралізації. Повноваження територіальної громади та утворюваних нею органів. Основні засади взаємодії місцевих органів влади. Часові терміни у послідовному формуванні та створенні об'єднаних територіальних громад. Організація та функціонування системи місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади. Принципи організації системи місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади.

Тема 3. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень

Реформування місцевого самоврядування та системи територіальної організації влади в Україні в умовах реалізації реформи «децентралізації». Мета, напрями та механізми формування ефективного місцевого самоврядування в Україні. Розподіл повноважень між центральними, місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, а також в системі місцевого самоврядування.

Тема 4. Бюджетна децентралізація

Сутність бюджетної децентралізації як економічної категорії. Переваги та позитивні наслідки бюджетної децентралізації. Головні завдання, які будуть реалізовані в рамках бюджетної децентралізації. Вплив фінансової децентралізації на організацію місцевого самоврядування. Ризики і небезпеки децентралізації. Сутність реформи бюджетної децентралізації в Україні. Вплив бюджетної децентралізації на фінансове забезпечення територіальних громад.

Тема 5. Децентралізація публічної влади: світовий досвід та перспективи України

Зарубіжний досвід організації місцевого самоврядування. Становлення й розвиток місцевого самоврядування в незалежній Україні. Конституційне регулювання місцевого самоврядування в європейських країнах. Європейські стандарти місцевого самоврядування в документах Ради Європи. Тенденції децентралізації управління в Україні та зарубіжних країнах: порівняльний аналіз.

Змістовий модуль 2. Механізми управління розвитком територіальної громади в умовах децентралізації

Тема 6. Теоретичні основи управління розвитком територіальної громади

Методологія дослідження управління розвитком територіальної громади. Нормативно-правові засади управління розвитком територіальної громади. Основні концепції управління розвитком територіальної громади. Управління соціально-економічним розвитком територіальної громади як об'єкт наукового дослідження. Типи синергетичних досліджень управління розвитком територіальної громади.

Тема 7. Механізм управління розвитком територіальної громади

Сучасні тенденції управління розвитком територіальної громади. Суб'єкто-об'єктні характеристики управління розвитком територіальної громади. Організаційно-функціональний

аналіз управління розвитком територіальної громади. Роль органів місцевого самоврядування в управлінні розвитком територіальної громади.

Тема 8. Форми діяльності територіальних громад в Україні

Специфіка форм діяльності територіальних громад. Залежність форм діяльності територіальних громад від місцевого самоврядування та волевиявлення громадян. Форми безпосереднього волевиявлення громадян. Місцеві референдуми як форми безпосередньої демократії в органах місцевого самоврядування. Принципи проведення місцевих референдумів. Роль Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" у виробленні функцій територіальних громад. Функції територіальних громад. Функції представницьких органів місцевого самоврядування.

Змістовий модуль 3. Практичні механізми управління розвитком територіальної громади в умовах децентралізації

Тема 9. Сталий розвиток територіальної громади

Ресурсне забезпечення розвитку територіальної громади. Принципи сталого розвитку. Особливості впровадження теорії сталого розвитку в міських та сільських громадах. Інформаційний супровід сталого розвитку територіальних громад. Управління розвитком територіальної громади в контексті мережевого підходу. Гарантії захисту прав територіальної громади. Інноваційна складова сталого розвитку територіальної громади.

Тема 10. Удосконалення державного управління розвитком територіальної громади

Інституалізація соціально-економічного розвитку територіальної громади. Удосконалення ресурсного забезпечення розвитку територіальної громади. Інноваційне середовище в управлінні соціально-економічним та гуманітарним розвитком територіальної громади. Оцінка ефективності інноваційних технологій управління розвитком територіальної громади. Проблеми вдосконалення нормативно-правової бази управління розвитком

Тематика лекційних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Передумови децентралізації влади в Україні	2
2	Децентралізація як процес розширення і зміцнення прав та повноважень адміністративно-територіальних одиниць	2
3	Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень	4
4	Бюджетна децентралізація	4
5	Децентралізація публічної влади: світовий досвід та перспективи України	2
6	Теоретичні основи управління розвитком територіальної громади	4
7	Механізм управління розвитком територіальної громади	2
8	Форми діяльності територіальних громад в Україні	2
9	Сталий розвиток територіальної громади	4
10	Удосконалення державного управління розвитком територіальної громади	2
Разом		28

Тематика практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Передумови децентралізації влади в Україні	2
2	Децентралізація як процес розширення і зміцнення прав та повноважень адміністративно-територіальних одиниць	2
3	Міське самоврядування в умовах децентралізації повноважень	2
4	Бюджетна децентралізація	2
5	Децентралізація публічної влади: світовий досвід та перспективи України	2
6	Теоретичні основи управління розвитком територіальної громади	2
7	Механізм управління розвитком територіальної громади	2
8	Форми діяльності територіальних громад в Україні	2
9	Сталий розвиток територіальної громади	4
10	Удосконалення державного управління розвитком територіальної громади	2
Разом		22

Тематика самостійної роботи

№	Назва теми	Кількість годин
1	Передумови децентралізації влади в Україні	10
2	Децентралізація як процес розширення і зміцнення прав та повноважень адміністративно-територіальних одиниць	10
3	Міське самоврядування в умовах децентралізації повноважень	8
4	Бюджетна децентралізація	10
5	Децентралізація публічної влади: світовий досвід та перспективи України	8
6	Європейська хартія місцевого самоврядування – ключовий орієнтир на шляху децентралізації та реформування місцевого самоврядування	8
7	Теоретичні основи управління розвитком територіальної громади	10
8	Механізм управління розвитком територіальної громади	8
9	Форми діяльності територіальних громад в Україні	8
10	Сталий розвиток територіальної громади	10
11	Удосконалення державного управління розвитком територіальної громади	10
Разом		100

8. Система оцінювання та вимоги.

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання знань ЗВО здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у національну шкалу (шкалу Університету) та шкалу ECTS, відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету “Чернігівська політехніка”» https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-potochne-ta-pidsumkove-ocziyuvannya-znan-zdobuvachiv-vo.pdf. Система оцінювання знань з навчальної дисципліни включає поточний та семестровий контроль знань. ЗВО може набрати до 75% (75 балів) підсумкової оцінки за виконання протягом семестру всіх видів робіт і до 25% (25 балів) підсумкової оцінки на екзамені, які сумуються в загальну оцінку за курс. Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із здобувачами вищої освіти під час лекцій, семінарських занять, усного та письмового опитувань здобувачів вищої освіти, оцінювання результатів неформальної освіти та виконання самостійної роботи. Семестровий контроль проводиться у формі екзамену відповідно до графіку навчального процесу згідно затвердженого розкладу. Для складання існують білети. Білети складаються з трьох питань (1 та 2 теоретичні питання – до 8,5 балів, 3 теоретичне питання – до 8 балів). У 7-8,5 (7-8) балів оцінюється відповідь на питання, яка є повною, її зміст відповідає сутності поставленого питання, (допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки). 5-6 балів – відповідь правильна, послідовна, логічна, але ЗВО допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу; 3-4 бали ЗВО володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення; 1-2 бали ЗВО виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу; відповідь не розкриває поставлених запитань чи завдань; допускає грубі помилки; 0 балів – ставиться коли відповідь на питання є повністю неправильною. Оцінювання успішності ЗВО під час семестрового контролю вноситься у відомість успішності та навчальну картку здобувача вищої освіти в автоматизованій системі управління – АСУ «ВНЗ».
Семінарські (практичні) заняття	Усне опитування включає в себе опитування за будь-яким питанням, винесеним на семінарське заняття (за вибором викладача), відповідь на питання інших ЗВО, відповідь на питання для повторення (з тем, що було вивчено раніше). Максимальна кількість балів може бути виставлена ЗВО, підготовленим до відповідей на усі питання теми, включаючи питання винесені на самостійне опрацювання. За кожне виконане завдання здобувач вищої освіти отримує певну кількість балів з урахуванням максимальної кількості балів. Здобувач вищої освіти за роботу на семінарських заняттях змістовних модулів може отримати до 7 (6) балів. Складові частини оцінки: відповідь на питання (виконання індивідуальних завдань) – до 5 бали; запитання – до 2 (1) балів. Загальна максимальна кількість балів за семінарські заняття – 75.

	Оцінюючи відповідь ЗВО, викладач керується такими критеріями, як: 5 балів – повне, послідовне та обґрунтоване викладення матеріалу. Відповідь свідчить про глибоке розуміння питання та його зв'язок з іншими темами та питаннями. 3-4 бали – ЗВО дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач відповідає не чітко. 2 бали – ЗВО виявляє знання і розуміння основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає суттєві помилки і усвідомлює їх тільки після повторної вказівки викладача. Викладає матеріал не послідовно. Відповіді на уточнюючі запитання дає не одразу, не впевнено та не чітко. На додаткові питання викладача не відповідає, або відповідає дуже поверхово. 1 бал – ЗВО намагається відтворити зміст матеріалу, однак взагалі не розуміє його змісту. 0 балів отримує ЗВО, який відмовляється відповідати на запитання.
Умови допуску до підсумкового контролю	До підсумкового семестрового контролю допускаються ЗВО, які виконали всі обов'язкові види робіт та мають підсумкову оцінку від 35 балів і більше. У випадку, якщо ЗВО протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою навчальної дисципліни всіх видів навчальної роботи, має більше 30% пропусків навчальних занять (без поважних причин) від загального обсягу аудиторних годин відповідної навчальної дисципліни або не набрав мінімально необхідну кількість балів (тобто кількість балів, яка сумарно з максимально можливою кількістю балів, які ЗВО може отримати під час семестрового контролю не дозволить отримати підсумкову оцінку «задовільно – Е, 60 балів»), (35 балів), то він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість. На ліквідацію академічної заборгованості виноситься весь обсяг теоретичного матеріалу, що передбачений робочою програмою навчальної дисципліни. Академічна заборгованість повинна бути ліквідована до атестації здобувача вищої освіти, а у випадку коли заборгованість виникла з дисципліни, знання, уміння та навички з якої, відповідно до структурно-логічної схеми підготовки фахівця, потрібні для вивчення навчальних дисциплін наступного семестру, то така заборгованість повинна бути ліквідована до початку нового семестру. Академічна заборгованість ліквідується здобувачами вищої освіти протягом наступних семестрів згідно з розкладами ліквідації академзаборгованості, що затверджуються директором ННІ за поданням відповідних кафедр. Результати ліквідації академзаборгованості відображаються в ліквідаційній відомості успішності.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи децентралізації влади в Україні		0...35
1	Передумови децентралізації влади в Україні	0...7
2	Децентралізація як процес розширення і зміцнення прав та повноважень адміністративно-територіальних одиниць	0...7
3	Міське самоврядування в умовах децентралізації повноважень	0...7
4	Бюджетна децентралізація	0...7
5	Децентралізація публічної влади: світовий досвід та перспективи України	0...7
Змістовий модуль 2. Механізми управління розвитком територіальної громади в умовах децентралізації		0...21
6	Теоретичні основи управління розвитком територіальної громади	0...7
7	Механізм управління розвитком територіальної громади	0...7
8	Форми діяльності територіальних громад в Україні	0...7
Змістовий модуль 3. Практичні механізми управління розвитком територіальної громади в умовах децентралізації		0...19
9/1	Сталий розвиток територіальної громади	0...6
9/2	Сталий розвиток територіальної громади	0...6
10	Удосконалення державного управління розвитком територіальної громади	0...7
Усього поточний і проміжний модульний контроль		0...75
Семестровий контроль (екзамен)		0...25
Разом		0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90-100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)	задовільно	
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

9. Обладнання та програмне забезпечення. Для проведення лекційних та семінарських (практичних) занять можуть використовуватися мультимедійний проектор, ноутбук, система відеоконференцв'язку Microsoft Teams (для дистанційного або змішаного навчання), навчальна платформа Moodle.

10. Політики курсу. Обов'язкова активна участь в обговоренні проблемних питань, участь у всіх видах контролю. У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані лабораторні роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (35), він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому [«Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання екзамену всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний екзамен складається з двома теоретичними та одним практичним питаннями.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до [«Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача, задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Політика користування ноутбуками / смартфонами

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних та практичних занять, так як дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час занять та під час проведення підсумкового контролю (за виключенням проходження тестового контролю в системі Moodle).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачам вищої освіти курсу можуть нараховуватися додаткові бали – до 10 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проектах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях, винаходи, патенти, авторські свідоцтва за напрямками курсу.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу (принципи описані у Кодексі академічної доброчесності Національного університету «Чернігівська політехніка» за посиланням: <https://www.stu.cn.ua/staticpages/akadem-dobrochesnist/>). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти за даною спеціальністю з освітніх компонент, спрямованих на отримання компетентностей з курсу, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення «Порядок визначення академічної різниці та

перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»» шляхом співставлення отриманих програмних результатів навчання та компетентностей. У випадку проходження подібного курсу з інших спеціальностей перезараховані можуть бути лише теми, зазначені в курсі відповідно до змістових модулів.

11. Рекомендована література.

1. Лашук О.С. Теоретико-методичні засади формування механізмів державного управління розвитком регіонів в контексті децентралізації владних повноважень в Україні. *Особливості діяльності місцевих органів публічного управління в умовах реформатування владних повноважень : монографія*. За заг. ред. д-ра економ. наук, проф. Бутка М.П. Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2020. С. 158-177.
2. Derhaliuk Marta, Popelo Olha, Tulchynska Svitlana, Lashuk Oksana, Khanin Semen. (2021). The System Approach to the Organizational and Economic Mechanism of the Innovation Processes Activation of Regional Economic Systems. *Studies of Applied Economics*. 16, 600-609. Scopus
3. Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу : аналіт. доп. / [Жаліло Я. А., Шевченко О. В., Романова В. В. та ін.]; за наук. ред. Я. А. Жаліла. Київ: НІСД, 2019. 192 с.
4. Організаційно-правові аспекти місцевого самоврядування в Україні: навчальний посібник / Куйбіда В. С.; Відкр. міжнар. ун-т розв. людини «Україна», Вища шк. політ. лідера. Київ : Ун-т «Україна», 2021. 158 с.
5. Сталий розвиток місцевих громад в умовах децентралізації: монографія / Ортіна Г. В., Сокіл О. Г., Прус Ю. О., Застрожнікова І. В., Єфіменко Л. М. Мелітополь: ФОП Однорог Т. В., 2019. 171 с.
6. Байцар А. Л. Сталий розвиток ГРОМАДИ м. Винники. Монографія. Львів-Винники, 2024. 177 с.
7. Навчальний посібник для підготовки до вивчення вибіркової освітньої компоненти «Децентралізація публічної влади» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей 052 Політологія, 081 Право, 281 Публічне управління та адміністрування. Укладачі: Людмила Горохова, Микола Козловець, Марія Огороднійчук. Житомир: Видавництво ЖДУ імені Івана Франка, 2024. 236 с.
8. Реформа з децентралізації: перехід від добровільного об'єднання територіальних громад до адміністративного укрупнення територіальних громад та районів (посібник щодо розгляду окремих спорів, обумовлених змінами в адміністративно-територіальному устрої України, що відбулися у 2020 році) Рада Європи. 2021. 45 с
9. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 5 лютого 2015 р. № 157-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
10. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 5 лют. 2015 року № 156-VIII. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/156-19>
11. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР (редакція на 01.01.2017 р. підстава 1774-19). URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
12. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 року № 333-р. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

Інформаційні ресурси.

1. Офіційний сайт Верховної ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>
2. Офіційний сайт Всеукраїнської Асоціації органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України». URL: <http://www.auc.org.ua/>
3. Офіційний сайт Інституту громадянського суспільства. URL: <http://www.csi.org.ua/>

4. Офіційний сайт Міністерства розвитку громад та територій України. URL: <https://mindev.gov.ua/>

5. Реформа децентралізації влади в Україні – Децентралізація влади. URL: <http://decentralization.gov.ua>